



Προϊστάμενοι (managers) νοσηλευτών και ασφάλεια ασθενών: Ανάπτυξη και εφαρμογή ευρωπαϊκού ερευνητικού εκπαιδευτικού προγράμματος

Ευσταθίου Γεώργιος¹, Τσίτση Θεολογία², Ανδρέου Παναγιώτα³, Palese Alvisa⁴, Longhini Jessica⁵, Schubert Maria⁶, Zigan Nicole⁷, de Wolf-Linder Susanne⁸, Stemmer Renate⁹, Ströhm Christina¹⁰, Παπασταύρου Ευριδίκη¹¹

1. PhD, RN, Νοσηλευτικός Λειτουργός, Τομέας Εκπαίδευσης, Διεύθυνση Νοσηλευτικών Υπηρεσιών, Υπουργείο Υγείας, Κύπρος
2. PhD, RN, Ειδικό Επιστημονικό Προσωπικό, Τμήμα Νοσηλευτικής, Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου, Κύπρος
3. PhD, CPsych, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Ιατρική Σχολή, Πανεπιστήμιο Λευκωσίας, Κύπρος
4. RN, PhD, Professor of Nursing, Department of Medical Sciences, School of Nursing, University of Udine, Italy
5. RN, PhD, Department of Medical Sciences, School of Nursing, University of Udine, Italy
6. RN, PhD, School of Health Professions, Zurich University of Applied Science, Winterthur, Switzerland
7. School of Health Professions, Zurich University of Applied Science, Winterthur, Switzerland
8. MSc Palliative Care, RN, Research Associate, Zurich University of Applied Science, Winterthur, Switzerland
9. RN, PhD, Professor, Catholic University of Applied Sciences, Mainz, Germany
10. Christina Ströhm MNS, RN, Research Assistant, Catholic University of Applied Sciences, Mainz, Germany
11. Ευριδίκη Παπασταύρου, RN, PhD, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Τμήμα Νοσηλευτικής, Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου, Κύπρος

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Τα σύγχρονα συστήματα υγείας, απαιτούν ηγέτες με δυναμικό ρόλο, ενδυναμωμένους με επικαιροποιημένες και επιστημονικά τεκμηριωμένες πρακτικές. Στους πιο πάνω ηγέτες, περιλαμβάνονται οι προϊστάμενοι (managers) νοσηλευτών. Ο ρόλος των προϊστάμενων (managers) νοσηλευτών στην εύρυθμη λειτουργία ενός νοσηλευτικού τμήματος είναι εξαιρετικά σημαντικός. Αποτελούν το βασικό πυλώνα, πάνω στον οποίο στηρίζεται η οργάνωση του νοσηλευτικού έργου. Για το λόγο αυτό, οι προϊστάμενοι (managers) νοσηλευτών, χρειάζεται να κατέχουν δεξιότητες διοίκησης και επικοινωνίας, βασιζόμενες σε επικαιροποιημένες και βέλτιστες πρακτικές. Στο παρόν άρθρο, περιγράφεται η διαδικασία ανάπτυξης και εφαρμογής ενός διαδικτυακού εργαλείου ενίσχυσης των γνώσεων και δεξιοτήτων των προϊστάμενων νοσηλευτών (managers). Η ανάπτυξη του εργαλείου έγινε στα πλαίσια του ευρωπαϊκού έργου Nurse Managers For SAFETY, το οποίο συγχρηματοδοτήθηκε από το πρόγραμμα Erasmus+. Στο έργο συμμετείχαν τέσσερις ευρωπαϊκές χώρες (Κύπρος, Ιταλία, Ελβετία και Γερμανία) και 5 συνεργάτες - φορείς (4 ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα και ένας φορέας τεχνολογίας). Τα τέσσερα εκπαιδευτικά ιδρύματα, μέσα από ανασκόπηση της βιβλιογραφίας και ομάδες εστίασης, σχεδίασαν το περιεχόμενο του εργαλείου (γραπτά κείμενα, power point παρουσιάσεις, βίντεο) σε διάφορες γλώσσες και με υποτίτληση. Το διαδικτυακό εργαλείο περιλαμβάνει θεματολογία και προκλήσεις που καλούνται καθημερινά power point παρουσιάσεις να διαχειριστούν οι προϊστάμενοί νοσηλευτών (managers): ασφαλή στελέχωση, επικοινωνία, διαχείριση συγκρούσεων, καταμερισμός φροντίδας κλπ. Η πιλοτική εφαρμογή του διαδικτυακού εργαλείου κατέδειξε τη σημαντικότητα ανάλογων δράσεων αλλά και την πολυπλοκότητα του έργου και ευθύνης έχουν οι προϊστάμενοι νοσηλευτών (managers).

Λέξεις Κλειδιά: Διαδικτυακό εργαλείο, ενίσχυση γνώσεων, προϊστάμενοι νοσηλευτών (managers), δεξιότητες.

Υπεύθυνος αλληλογραφίας: Ευσταθίου Γεώργιος, E-mail: george.efstathiou@cytanet.com.cy

Nurse managers and patient safety: development and implementation of a European training program

Efstathiou Georgios¹, Tsitsi Theologia², Andeou Panayiota³, Palese Alvisa⁴, Longhini Jessica⁵, Schubert Maria⁶, Zigan Nicole⁷, de Wolf-Linder Susanne⁸, Stemmer Renate⁹, Ströhm Christina¹⁰, Papastavrou Evridiki¹¹

1. RN, PhD, Nursing Officer, Nursing Services, Ministry of Health, Cyprus
2. RN, PhD, Special Teaching Staff, Department of Nursing, Cyprus University of Technology
3. PhD, CPsych, Associate Professor, Medical School, University of Nicosia, Cyprus
4. RN, PhD, Professor of Nursing, Department of Medical Sciences, School of Nursing, University of Udine, Italy
5. RN, PhD, Department of Medical Sciences, School of Nursing, University of Udine, Italy
6. RN, PhD, School of Health Professions, Zurich University of Applied Science, Winterthur, Switzerland
7. School of Health Professions, Zurich University of Applied Science, Winterthur, Switzerland
8. MSc Palliative Care, RN, Research Associate, Zurich University of Applied Science, Winterthur, Switzerland
9. RN, PhD, Professor, Catholic University of Applied Sciences, Mainz, Germany
10. MNS, RN, Research Assistant, Catholic University of Applied Sciences, Mainz, Germany
11. RN, PhD, Associate Professor, Department of Nursing, Cyprus University of Technology, Cyprus

ABSTRACT

Modern health care systems need dynamic leaders, empowered with current and evidenced based practices and knowledge. Nurse managers belong to the above leaders. Their role in ward management is crucial. For this reason, nurse managers need to be empowered in order to become acquainted with skills and knowledge that will facilitate them to play their managerial role in a satisfactory way. More specifically, the need to have skills on safe staffing, communication, conflict management and rationing of nursing care. The present article describes the process that was followed for the development of an online educational tool, for the empowerment of nurse managers. The development of the tool was part of the Erasmus+ project Nurse Managers For Safety. Four countries and five partners (Cyprus, Italy, Switzerland and Germany) formed the research consortium (four universities and a technology-expert partner). The four universities, through literature review and focus groups discussion, designed the content of the online tool (scripts, power point presentations, videos), in various languages with additions subtitles. The online tool includes a selection of topics and challenges which nurse managers come across with daily. The pilot implementation of the tool has indicated the importance of such projects and the complexity of the responsibilities nurse managers have.

Keywords: online tool, empowerment of knowledge, nurse managers, skills.

Corresponding Author: *Efstathiou Georgios, E-mail: george.efstathiou@cytanet.com.cy*

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το “Nurse Managers for Safety” (NM4SAFETY) είναι ένα διεθνές έργο συνεργασίας τεσσάρων Πανεπιστημίων της Ευρώπης και έχει χρηματοδοτηθεί από το πρόγραμμα Erasmus+ της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2019-2022). Η ιδέα της ανάπτυξης του συγκεκριμένου έργου, βασίστηκε στο Ευρωπαϊκό πρόγραμμα ‘Rationing of Nursing Care’ (RANCARE COST Action 15208), το οποίο μελέτησε το θέμα του καταμερισμού της νοσηλευτικής φροντίδας και των νοσηλευτικών παραλείψεων με τη συμμετοχή 90 εκπροσώπων από 20 Ευρωπαϊκές χώρες καθώς επίσης και

εκπροσώπους από τις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής (ΗΠΑ), Καναδά, Αυστραλία και Νέα Ζηλανδία. Το NM4SAFETY, σχεδιάστηκε ως ένα πρόγραμμα συνεχούς επιμόρφωσης και ενίσχυσης των προϊστάμενων (managers) νοσηλευτών στην κατανόηση του περιβάλλοντος φροντίδας και τη συνάφεια του με τις νοσηλευτικές παραλείψεις και την ασφάλεια των ασθενών.

Καταμερισμός της φροντίδας, νοσηλευτικές παραλείψεις και ασφάλεια των ασθενών: Θεωρητική προσέγγιση

Ο καταμερισμός της φροντίδας αποτελεί μία σχετικά νέα έννοια στη νοσηλευτική ενώ

αντίθετα στην ιατρική επιστήμη φαίνεται να υπάρχει μια μακρά παράδοση^{1,2} και πρόκειται για ένα πολυσυζητημένο θέμα λόγω και της πρόσφατης πανδημίας. Το θέμα έχει ουσιαστικά εμφανιστεί λόγω των μεγάλων και συνεχώς αυξανόμενων αναγκών σε θέματα φροντίδας σε συνδυασμό με τον περιορισμό των οικονομικών πόρων, γεγονός που αποτελεί ένα διαχρονικό πρόβλημα σε όλα τα συστήματα υγείας³. Στον τομέα της ιατρικής έχουν γίνει σημαντικά βήματα με στόχο την ορθολογιστική διαχείριση των πόρων σε σχέση με τα θεραπευτικά σχήματα, τις διαγνωστικές εξετάσεις, τις παρεμβάσεις και τις ιατρικές πράξεις γενικότερα και έχουν προταθεί διάφορες κατευθυντήριες οδηγίες και πρωτόκολλα τα οποία βοηθούν τους ιατρούς στη λήψη των ορθολογικών αποφάσεων για τους ασθενείς τους. Παρόλο που στην ιατρική έχει υιοθετηθεί ο όρος καταμερισμός, στη νοσηλευτική έχουν κατά καιρούς εισηγηθεί πολλούς όρους, όπως τις παραλείψεις, τη μη ολοκληρωμένη φροντίδα, χωρίς όμως να επιτευχθεί ομοφωνία από τις επιστημονικές ομάδες που εργάζονται πάνω στο θέμα αυτό². Για το σκοπό της παρούσας μελέτης, θα χρησιμοποιηθούν οι όροι «καταμερισμός και παραλείψεις της φροντίδας» με το σκεπτικό ότι οι παραλείψεις αποτελούν απόρροια του καταμερισμού της φροντίδας.

Στη νοσηλευτική, ο καταμερισμός της φροντίδας αφορά ουσιαστικά στον τρόπο με

τον οποίο οι νοσηλευτές αποφασίζουν να κατανέμουν τον κλινικό τους χρόνο, ώστε να ικανοποιήσουν τις πολύπλοκες και διαρκώς αυξανόμενες ανάγκες των ασθενών^{3, 4}. Το πρόβλημα εστιάζεται στη μεγάλη έλλειψη νοσηλευτικού προσωπικού, το οποίο αποτελεί τη μεγαλύτερη δαπάνη των συστημάτων υγείας. Το γεγονός ότι οι νοσηλευτές βρίσκονται σε άμεση επαφή με τους ασθενείς για το μεγαλύτερο διάστημα της νοσηλείας των τελευταίων, έχει ως αποτέλεσμα να γίνονται δέκτες των αιτημάτων των ασθενών και των οικογενειών τους για ικανοποίηση όλων των αναγκών τους, οι οποίες είναι ατελείωτες, συνεχείς και ολοένα αυξανόμενες. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο και υπό συνθήκες πίεσης λόγω έλλειψης χρόνου και προσωπικού, οι νοσηλευτές θα πρέπει να κατανείμουν το χρόνο τους, να ιεραρχήσουν και να καθορίσουν προτεραιότητες στις διεργασίες φροντίδας και να αποφασίσουν ποιες διεργασίες θα πρέπει να διενεργηθούν άμεσα ή ετεροχρονισμένα ή θα ανατεθούν σε άλλα άτομα ή δεν θα διεκπεραιωθούν ποτέ⁵. Μια διαδικασία που ενδέχεται να οδηγήσει σε παραλείψεις σε θέματα φροντίδας με επακόλουθες αρνητικές επιπτώσεις στους ασθενείς όπως είναι η έλλειψη ικανοποίησης, η ανάπτυξη κατακλίσεων, οι πτώσεις και οι λοιμώξεις, εντάσσοντας έτσι το όλο θέμα μέσα στο γενικότερο πλαίσιο της ασφάλειας των ασθενών^{6,7}. Το θεωρητικό πλαίσιο το οποίο εξηγεί το συγκεκριμένο θέμα είναι το “missed

nursing care”, που έχει δημοσιευτεί από την Kalisch και συνεργάτες το 2009⁸, όπου αναλύει τις διάφορες διαστάσεις του προβλήματος, τις προϋποθέσεις δημιουργίας του, τις επιπτώσεις και τονίζει ότι αποτελεί μία μορφή «ιατρικού λάθους». Στη συνέχεια το μοντέλο εξελίχθηκε από την Schubert και συνεργάτες⁹, η οποία πραγματεύεται το πρόβλημα μέσα στο γενικότερο οργανωσιακό πλαίσιο και το περιβάλλον της φροντίδας θέτοντας το ως θέμα το οποίο πέρα από την προσωπική διάσταση (π.χ. προσωπικότητα του νοσηλευτή και οξύτητα της κατάστασης του ασθενή) εμπεριέχει το στοιχείο της οργάνωσης των νοσηλευτηρίων και της νοσηλευτικής, και εστιάζει στην έλλειψη προσωπικού η οποία είναι καθοριστικός παράγοντας για την έλλειψη χρόνου. Πρόσφατα, η Jones και συνεργάτες¹⁰ έχουν θέσει τις νοσηλευτικές παραλείψεις μέσα σε ένα ευρύτερο κοινωνικό πλαίσιο, υποστηρίζοντας ότι το πρόβλημα δεν αφορά μόνο τους ασθενείς και τους νοσηλευτές αλλά και την ευρύτερη κοινωνία, όπως είναι οι εθνικές νομοθεσίες για την υγεία, οι πολιτικές, τα συστήματα υγείας και γενικότερα η δομή της κοινωνίας.

Βέβαια, θα πρέπει να τονιστεί ότι το θέμα εμπεριέχει μία σημαντική ηθική διάσταση με την έννοια ότι η ίδια η διαδικασία λήψεως αποφάσεων αποτελεί ένα ισχυρό ηθικό και δεοντολογικό θέμα.

Υπάρχουσα γνώση

Για σκοπούς της παρούσας μελέτης και λόγω της πληθώρας των δημοσιεύσεων επί του θέματος, έχει γίνει μία διερευνητική ανασκόπηση μόνο των ανασκοπήσεων με στόχο τη μελέτη των αιτιών και των επιπτώσεων των παραλείψεων¹¹.

Οι μελέτες για τα θέματα αυτά έχουν γίνει σε πολλές χώρες του κόσμου, με αφετηρία τις ΗΠΑ³. Οι πρώτες έρευνες εστίασαν στη στελέχωση και ασχολήθηκαν περιφερειακά με το πρόβλημα των παραλείψεων, ενώ αργότερα επεκτάθηκαν τόσο και σε άλλα μέρη του κόσμου όσο και στις άλλες διαστάσεις του θέματος. Ενδιαφέρον παρουσιάζει το φαινόμενο τεράστιου ενδιαφέροντος για το θέμα των παραλείψεων, κατά τη διάρκεια και μετά τη λήξη του προγράμματος ‘RANCARE’ (2016-2020) με ενδεικτική την πληθώρα επιστημονικών δημοσιεύσεων, ερευνητικών, συστηματικών ανασκοπήσεων και φιλοσοφικών αναζητήσεων^{1,2}.

Ταυτότητα του έργου

Το έργο Nurse Managers For Safety, είχε υποβληθεί στο Ευρωπαϊκό πρόγραμμα Erasmus+ και εγκρίθηκε τον Οκτώβριο του 2019 με ημερομηνία ολοκλήρωσης το Σεπτέμβριο του 2022. Η κοινοπραξία αποτελείται από εκπροσώπους 4 χωρών και 5 φορέων, συγκεκριμένα την Κύπρο με το Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο, την Ιταλία με το Πανεπιστήμιο του Udine και τον οργανισμό Tech4care SPR (τεχνική υποστήριξη), την Ελβετία με το Πανεπιστήμιο Εφαρμοσμένων



Επιστημών της Ζυρίχης και τη Γερμανία με το Καθολικό Πανεπιστήμιο Εφαρμοσμένων Επιστημών του Mainz. Περιλαμβάνει 4 παραδοτέα:

- Δημιουργία «επαγγελματικής εργαλειοθήκης» για τους συμμετέχοντες.
- Ανάπτυξη ενός ειδικού εκπαιδευτικού προγράμματος (Massive Open Online Courses) για Προϊστάμενους Νοσηλευτών
- Δημιουργία διαδικτυακής πλατφόρμας
- Αξιολόγηση της αποκτηθείσας γνώσης

Σκοπός

Σκοπός του έργου είναι η δημιουργία ενός εκπαιδευτικού προγράμματος που θα αφορά στην ασφάλεια των ασθενών σε σχέση με τον καταμερισμό της φροντίδας και τις νοσηλευτικές παραλείψεις. Απευθύνεται σε προϊστάμενους (managers) νοσηλευτών και έχει στόχο την ενίσχυση των γνώσεων και δεξιοτήτων τους.

Σχεδιασμός

Ο σχεδιασμός του προγράμματος βασίστηκε στην αναζήτηση της επιστημονικής βιβλιογραφίας και των προγραμμάτων εκπαίδευσης που απευθύνονται σε προϊστάμενους (managers) νοσηλευτές καθώς και στην ανάλυση αναγκών με βάση τις απόψεις των ιδίων των χρηστών οι οποίες λήφθηκαν με τη μέθοδο συλλογής δεδομένων μέσω ομάδων εστίασης. Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα σχεδιάστηκε και ετοιμάστηκε ώστε να παρέχεται διαδικτυακά με βάση όλα

τα διαθέσιμα μέσα τεχνολογίας και δοκιμάστηκε σε πιλοτική μορφή σε συνολικά 100 άτομα και στις 4 χώρες.

Το περιεχόμενο του προγράμματος

α) Μελέτη προγραμμάτων εκπαίδευσης

Για το σχεδιασμό του προγράμματος προηγήθηκε μία διερευνητική επισκόπηση του περιεχομένου μεταπτυχιακών προγραμμάτων εκπαίδευσης σε σχέση με τις παραλείψεις ως μέρος της ασφάλειας των ασθενών. Τα περισσότερα αφορούσαν γενικά θέματα οργάνωσης, διοίκησης αλλά και ασφάλειας των ασθενών, ενώ ο όρος κατανομή ή παραλείψεις φροντίδας δεν περιλαμβανόταν πουθενά ενώ για το θέμα του περιβάλλοντος της φροντίδας γινόταν μια μικρή αναφορά χωρίς εμβάθυνση και περιοριζόταν σε μια επιφανειακή προσέγγιση.

β) Ομάδες εστίασης

Η απόφαση για τη συλλογή δεδομένων μέσα από ομάδες εστίασης βασίστηκε στην πεποίθηση ότι με τον τρόπο αυτό θα λαμβανόταν υπόψη στο σχεδιασμό του εκπαιδευτικού η άποψη των τελικών χρηστών της εκπαίδευσης όσον αφορά (το περιεχόμενο και το επίπεδο της γνώσης), προκειμένου το πρόγραμμα να γίνει περισσότερο αποδεκτό αφού με αυτό το τρόπο ο όλος σχεδιασμός θα είναι στηριγμένος στις δικές τους ανάγκες. Οργανώθηκαν 4 ομάδες εστίασης (1 σε κάθε

χώρα) με βάση προκαθορισμένο και προσυμφωνημένο οδηγό συλλογής δεδομένων, και τα δεδομένα αφού αναλύθηκαν από την κάθε χώρα ξεχωριστά, μεταφράστηκαν στα αγγλικά και στάλθηκαν στη χώρα η οποία ηγείτο του μέρους αυτού, η οποία συγκέντρωσε όλα τα δεδομένα και ανέλυσε τα αποτελέσματα. Κάθε ομάδα αποτελείτο από προϊστάμενους (managers) νοσηλευτών και η μέση διάρκεια των συζητήσεων ήταν τα 65 λεπτά.

γ) Προετοιμασία κεφαλαίων και τεχνική επιμέλεια

Με βάση τα προηγούμενα στάδια σχεδιάστηκε μια εκπαιδευτική σειρά Μαζικών Ανοικτών Διαδικτυακών Μαθημάτων (Massive Open Online Coerces – MOOC), αποτελούμενη από 12 ενότητες, στις οποίες δίνεται έμφαση στο περιβάλλον της φροντίδας και τη διασφάλιση της ασφάλειας των ασθενών μέσα από την επεξήγηση του φαινομένου των παραλείψεων, και την ενίσχυση της γνώσης γύρω από θέματα τα οποία απαρτίζουν το περιβάλλον φροντίδας όπως είναι η επικοινωνία, η ηγεσία και η ασφαλής στελέχωση.

Τα μαθήματα ετοιμάστηκαν από τις 4 ερευνητικές ομάδες (3 ανά χώρα) σε παρουσιάσεις PowerPoint, στα αγγλικά. Ακολούθως αξιολογήθηκαν από την ομάδα η οποία ηγείτο της συγκεκριμένης ενότητας, μεταφράστηκαν στις 3 γλώσσες (ελληνικά, ιταλικά και γερμανικά) και ετοιμάστηκαν οι παρουσιάσεις των ομιλητών στη γλώσσα της

κάθε ομάδας, ενώ ταυτόχρονα δημιουργήθηκαν υπότιτλοι στη γλώσσα της κάθε χώρας και στα αγγλικά. Στη συνέχεια όλες οι διαλέξεις αναρτήθηκαν σε περιβάλλον ηλεκτρονικής πλατφόρμας και αναπτύχθηκε η διαδικασία εγγραφής και παρακολούθησης. Έγινε προσπάθεια η πλατφόρμα να είναι φιλική προς τον χρήστη.

δ) Περιεχόμενο

Τα δώδεκα κεφάλαια πραγματεύονται τα θέματα τα οποία και οι ίδιοι οι προϊστάμενοι (managers) νοσηλευτών εντόπισαν ως σημαντικά, κατά τις συζητήσεις στις ομάδες εστίασης. Ενδιαφέρον παρουσιάζει η σύγκλιση απόψεων τόσο των συμμετεχόντων στις ομάδες εστίασης όσο και των μελών της επιστημονικής ομάδας, παρόλο που όλοι προερχόντουσαν από διαφορετικές κουλτούρες, διαφορετικά συστήματα υγείας και διαφορετικά συστήματα πολιτικής και οργάνωσης της νοσηλευτικής φροντίδας. Οι τίτλοι των 12 μαθημάτων είναι:

1. Χαρακτηριστικά υψηλής ποιότητας νοσηλευτικού εργασιακού περιβάλλοντος
2. Παραλείψεις νοσηλευτικής φροντίδας, καταμερισμός εργασίας (θεωρητική προσέγγιση)
3. Αποτελέσματα δυσλειτουργικού και εύρυθμου νοσηλευτικού εργασιακού περιβάλλοντος
4. Ασφαλής στελέχωση και ανθρώπινοι πόροι



5. Εργαλεία ανάπτυξης ανθρώπινου δυναμικού
6. Συνεργασία και επικοινωνία
7. Καλή ενδο- και διεπαγγελματική σχέση
8. Υποστηρικτικός προϊστάμενος νοσηλεύτης
9. Προώθηση νοσηλευτικής αυτονομίας και υπευθυνότητας
10. Μετασχηματιστικές στρατηγικές ηγεσίας
11. Κλίμα και κουλτούρα ασφάλειας ασθενών
12. Νοσηλευτικό εργασιακό περιβάλλον

Η πιλοτική φάση

Η πιλοτική φάση διεξήχθη τον Ιανουάριο, Φεβρουάριο και Μάρτιο του 2022 και σε αυτή έλαβαν μέρος 100 άτομα από Ιταλία, Κύπρο, Γερμανία και Ελβετία. Η συμμετοχή έγινε μετά από πρόσκληση μέσω των ιστοσελίδων των Πανεπιστημίων και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Η παρακολούθηση μπορούσε να γίνει σε όποιο χρόνο οι συμμετέχοντες επιθυμούσαν. Μπορούσαν να διακόψουν την παρακολούθηση και να συνεχίσουν σε όποιο χρόνο επιθυμούσαν. Στο τέλος κάθε διάλεξης, οι συμμετέχοντες απαντούσαν σε μια ερώτηση αξιολόγησής τους, η οποία ήταν υποχρεωτικό να απαντηθεί αν ο συμμετέχοντας επιθυμούσε να λάβει πιστοποιητικό παρακολούθησης από το Διεθνές Συμβούλιο Νοσηλευτών (ICN). Στην πιλοτική φάση μπορούσαν να συμμετέχουν προϊστάμενοι (managers) νοσηλευτών καθώς και άτομα με ειδικό ενδιαφέρον στη νοσηλευτική διοίκηση.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Η πλειοψηφία των συμμετεχόντων στην πιλοτική φάση του έργου δήλωσαν πολύ ικανοποιημένοι / απόλυτα ικανοποιημένοι, τόσο από το σύνολο του εκπαιδευτικού προγράμματος όσο και από τα επιμέρους μαθήματα.

Πιο συγκεκριμένα, αξιολογήθηκε το περιεχόμενο και η πληρότητα του εκπαιδευτικού προγράμματος σε παρεχόμενες γνώσεις και υλικό καθώς επίσης και οι μέθοδοι διδασκαλίας. Επιπλέον, εκφράστηκαν απόψεις σε σχέση με την ικανοποίηση των προσδοκιών των συμμετεχόντων αλλά και την προσβασιμότητά τους στη διαδικτυακή πλατφόρμα (εγγραφή, παρακολούθηση, εικόνα, ήχος). Στην πλειονότητα των περιπτώσεων, ο συνδυασμός των απαντήσεων σε 'πολύ ικανοποιημένος' / 'απόλυτα ικανοποιημένος' προσέγγιζε ή ξεπερνούσε το 90% (Πιν. 1). Περαιτέρω, το 86% των συμμετεχόντων δήλωσε ότι θα συνιστούσε τη χρήση της πλατφόρμας σε άλλο συνάδελφο

ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Οι προϊστάμενοι (managers) νοσηλευτών αποτελούν μια σημαντική παράμετρο ενός συστήματος παροχής υπηρεσιών υγείας π.χ. νοσηλευτηρίου¹². Βρίσκονται σε όλες τις βαθμίδες διοικητικής ιεραρχίας ενός οργανισμού, σε καίρια σημεία λήψης

αποφάσεων. Οι αποφάσεις που λαμβάνουν σε θέματα διοίκησης, οργάνωσης και στελέχωσης αλλά και οι τεχνικές επικοινωνίας που αναπτύσσουν επηρεάζουν το γενικότερο εργασιακό περιβάλλον. Αποτελούν σε πολλές περιπτώσεις, τη διοικητική ομάδα ενός οργανισμού που καλούνται να διαχειριστούν εργασιακά προβλήματα και βρίσκονται καθημερινά απέναντι σε προκλήσεις. Συνεπώς, η ενδυνάμωση τους, με τεχνικές, δεξιότητες και γνώσεις αποτελεί μια αναγκαιότητα, ώστε να είναι σε θέση να διαχειριστούν τις απαιτήσεις που συνοδεύουν τη θέση τους⁷.

Το έργο NM4SAFETY, αποσκοπεί στην ενίσχυση της πιο πάνω ομάδας νοσηλευτών. Επικεντρώνεται στους προϊστάμενους (managers) νοσηλευτών, αναγνωρίζοντας τον καίριο ρόλο που έχουν αλλά και την ευθύνη που αναλαμβάνουν κάθε φορά που αποφασίζουν για θέματα του οργανισμού ή του χώρου στον οποίο προϊστανται. Μέσα από το έργο NM4SAFETY, οι προϊστάμενοι (managers) νοσηλευτών έρχονται σε επαφή με σύγχρονες μεθόδους διοίκησης, των οποίων η εφαρμογή τεκμηριωμένα, μπορεί να συμβάλει στη βελτίωση του εργασιακού περιβάλλοντος, κάτι που θα έχει θετικό αντίκτυπο στην παρεχόμενη φροντίδα υγείας και στην ικανοποίηση των ασθενών. Περαιτέρω, ένα ικανοποιητικό εργασιακό περιβάλλον, αποτρέπει τις συγκρούσεις ανάμεσα στο προσωπικό, απομακρύνει την εμφάνιση του

φαινομένου της εξουθένωσης και κατ' επέκταση αποτρέπει την φυγή από το νοσηλευτικό επάγγελμα.

Η ηλεκτρονική παροχή της εκπαίδευσης αποτελεί ένα σημαντικό πλεονέκτημα του έργου NM4SAFETY, αφού δόθηκε η δυνατότητα στους συμμετέχοντες να παρακολουθήσουν το εκπαιδευτικό πρόγραμμα στο προσωπικό τους χρόνο και χώρο. Γενικότερα τα MOOCs, διευκολύνουν την παρακολούθηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων, αφού δεν απαιτούν τη φυσική παρουσία κάτι πολύ σημαντικό σε ιδιαίτερες συνθήκες π.χ. φόρτου εργασίας, απομακρυσμένων περιοχών ή συνθηκών πανδημίας. Θα πρέπει παρόλα αυτά, να αναγνωρισθεί η αξία και τη δια ζώσης εκπαίδευσης, καθώς παρέχει τη δυνατότητα αλληλεπίδρασης μεταξύ των συμμετεχόντων. Το γεγονός αυτό αναγνωρίστηκε και από τους συμμετέχοντες στην πιλοτική φάση του έργου NM4SAFETY.

Διάχυση και βιωσιμότητα του έργου

Λαμβάνοντας υπόψη τη θετική ανταπόκριση των συμμετεχόντων στην πιλοτική φάση του έργου και στη μαζική χρήση της εκπαιδευτικής πλατφόρμας, αλλά και των ιδιαίτερα θετικών σχολίων που έχει λάβει, η επιστημονική ομάδα του NM4SAFETY, έχει αποφασίσει τη περαιτέρω χρήση της πλατφόρμας, ώστε να μπορέσουν να παρακολουθήσουν τα μαθήματα όσο το δυνατό μεγαλύτερος



αριθμός προϊστάμενων(managers) νοσηλευτών. Ως εκ τούτου, με τη χρήση μέσων μαζικής επικοινωνίας, προσωπικών επαφών αλλά και μέσω επαγγελματικών συνδέσμων, θα προσκληθούν προϊστάμενοι (managers) νοσηλευτών να παρακολουθήσουν τα μαθήματα. Η σημαντικότητα του θέματος αλλά και η δωρεάν πρόσβαση στα μαθήματα, αποτελούν μια σημαντική παράμετρο για τη βιωσιμότητα του έργου και την περαιτέρω ανάπτυξη παρόμοιων ιδεών και για τις άλλες βαθμίδες των νοσηλευτών (π.χ. κλινικών νοσηλευτών).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Scott PA, Harvey C, Felzmann H, Suhonen R, Habermann M, Halvorsen K, Christiansen K, Toffoli L, Papastavrou E. Resource allocation and rationing in nursing care: A discussion paper. *Nurs Ethics*. 2019; 26(5):1528-1539.

2. Willis E, Zelenikova R, Bail K, Papastavrou E. The globalization of missed nursing care terminology. *Int J Nurs Pract*. 2021;27(1):e12859

3. Papastavrou E, Andreou P, Efstathiou G. Rationing of nursing care and nurse-patient outcomes: a systematic review of quantitative studies. *Int J Health Plann Manage*. 2014;29(1):3-25.

4. Kalánková D, Stolt M, Scott PA, Papastavrou E, Suhonen R; RANCARE COST Action CA15208. Unmet care needs of older people: A

scoping review. *Nurs Ethics*. 2021;28(2):149-178.

5. Zeleníková R, Gurková E, Friganovic A, Uchmanowicz I, Jarošová D, Žiaková K, Plevoná I, Papastavrou E. Unfinished nursing care in four central European countries. *J Nurs Manag*. 2020;28(8):1888-1900.

6. Gurková E, Zeleníková R, Friganovic A, Uchmanowicz I, Jarošová D, Papastavrou E, Žiaková K. Hospital safety climate from nurses' perspective in four European countries. *Int Nurs Rev*. 2020;67(2):208-217.

7. Longhini J, Papastavrou E, Efstathiou G, Andreou P, Stemmer R, Ströhm C, Schubert M, de Wolf-Linder S, Palese A. Strategies to prevent missed nursing care: An international qualitative study based upon a positive deviance approach. *J Nurs Manag*. 2021;29(3):572-583.

8. Kalisch BJ, Landstrom GL, Hinshaw AS. Missed nursing care: a concept analysis. *J Adv Nurs*. 2009;65(7):1509-17.

9. Schubert M, Ausserhofer D, Desmedt M, Schwendimann R, Lesaffre E, Li B, De Geest S. Levels and correlates of implicit rationing of nursing care in Swiss acute care hospitals--a cross sectional study. *Int J Nurs Stud*. 2013;50(2):230-9.

10. Jones C, Chesak S, Forsyth D, Meiers S. Missed Nursing Care as a Quality Indicator During Transition to a Dedicated Education Unit Model. *Nurs Educ*

Perspect. 2019;40(2):105-106.

11. Chiappinotto S, Papastavrou E, Efstathiou G, Andreou P, Stemmer R, Ströhm C, Schubert M, de Wolf-Linder S, Longhini J, Palese A. Antecedents of unfinished nursing care: a systematic review of the literature. BMC Nurs. 2022;21(1):137.

12. Magbity JB, Ofei AMA, Wilson D. Leadership Styles of Nurse Managers and Turnover Intention. Hosp Top. 2020; 98(2):45-50.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΠΙΝΑΚΑΣ 1. Βαθμός ικανοποίησης συμμετεχόντων από την χρήση της εκπαιδευτικής πλατφόρμας
(N=100)

Ερώτηση (βαθμός ικανοποίησης)	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Απόλυτα
Παρακολουθώ το πρόγραμμα διότι η ασφάλεια των ασθενών αποτελεί σημαντική παράμετρο της εργασίας μου	0%	0%	0%	10.7%	89.3%
Το περιεχόμενο του προγράμματος είναι το κατάλληλο	0%	3.6%	0%	25%	71.4%
Η ηλεκτρονική παροχή του προγράμματος είναι ιδανική αφού παρέχει τη δυνατότητα παρακολούθησης σε οποιοδήποτε χρόνο	0%	0%	0%	21.4%	78.6%
Μου λείπει η δυνατότητα διαζώσης επαφής με άλλα άτομα, κατά τη διάρκεια της εκπαίδευσης	14.3%	7.1%	21.4%	25%	32.1%
Η εκπαιδευτική πλατφόρμα εμβαθύνει τις γνώσεις μου όσο αφορά στη σχέση του εργασιακού περιβάλλοντος με την ασφάλεια των ασθενών	0%	3.6%	10.7%	17.9%	67.9%
Τα προτεινόμενα εργαλεία είναι συμβατά με τον εργασιακό μου χώρο	0%	0%	14.3%	35.7%	50%
Η εκπαιδευτική πλατφόρμα με κινητοποιεί να εφαρμόσω νέες δεξιότητες στον εργασιακό μου χώρο	0%	3.5%	3.6%	17.9%	75%